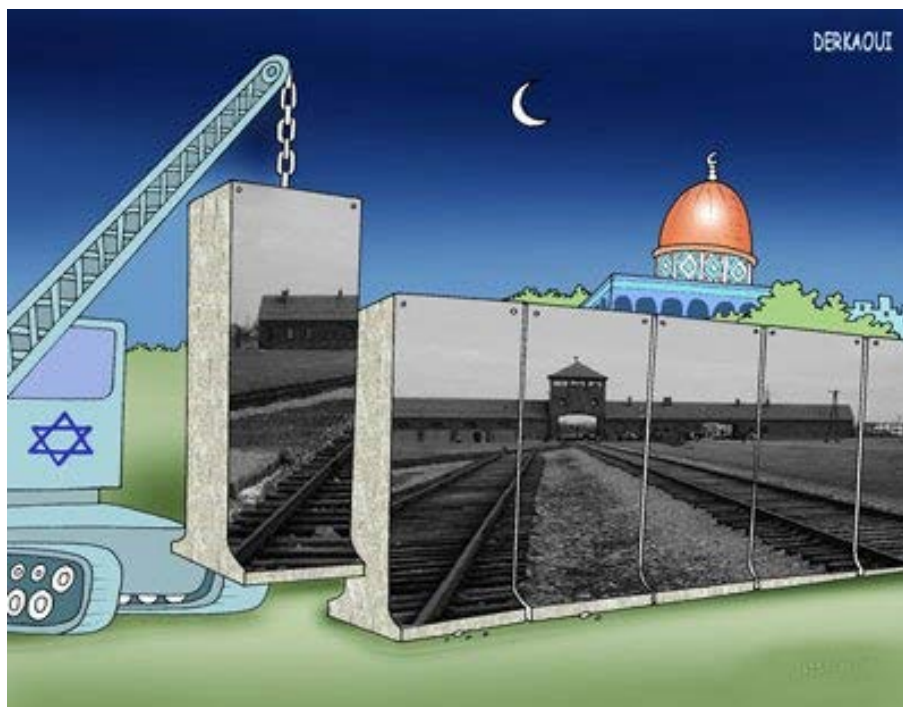

Materiály

Historie se opakuje

Karikatura

Abdellah Derkaoui: *Historie se opakuje*. 2006.¹

Komentář

Karikatura marockého kreslíře se umístila na prvním místě v mezinárodní soutěži o nejlepší karikaturu o holocaustu, kterou organizoval jeden z největších iránských deníků Hamshahri. Soutěž byla vyhlášena jako odpověď na proti-islámské karikatury zveřejněné v dánském tisku v roce 2006. Reportáž o soutěži (v perštině s anglickými titulky) je dostupná on-line: <http://www.memritv.org/clip/en/1280.htm>.

Antisemitismus má v islámském světě odlišné politické kontexty než na Západě. Arabský (případně islámský) svět necítí žádnou morální vinu za holocaust a naopak samotnou existenci Izraele vnímá jako historickou nespravedlnost. Ovšem ačkoliv jsou politické kontexty jiné, samotné projevy se velice podobají a jsou založené na recyklaci starých antisemitských předsudků (židovské spiknutí, židovská krvelačnost a zvrácenost atd.) a jejich aplikaci do nových

¹ Přístupné on-line <http://africacartoons.com/derkaoui-abdellah-history-repeating/>, ověřený přístup 23. 9. 2014.

politických situací. Karikatura iránského kreslíře pokládá izraelskou zkušenost s holocaustem především za krycí manévry, který má odvést pozornost od aktuálních izraelsko-arabských problémů. Bez ohledu na kontroverzní stavbu bezpečnostní zdi oddělující území Izraele od území Západního břehu Jordánu spravované palestinskou samosprávou, která komplikuje řadě Palestinců každodenní život, představuje spojování její stavby s holocaustem chybnou asociací. Symbol absolutní genocidy je zde aplikován na sice kontroverzní a řadou mezinárodních autorit (včetně OSN či Evropské unie) odsouzenou politiku, nicméně ta není ani vzdáleně podobná nacistické politice vůči Židům za druhé světové války.

Kontext karikatury přibližuje televizní reportáž o soutěži karikaturistů, kteří mají odpovědět na karikatury Mohameda zveřejněné v dánském deníku Jyllands-Posten 30. září 2005 (většina karikatur je přístupná na webu: viz <http://www.theaugeanstables.com/2012/09/29/muhammad-cartoons-seven-years-on-demopaths-on-the-war-path-against-hatred/>). Reportérka označuje holocaust za „teorii“ a projev izraelské a americké propagandy. Kurátor výstavy poté využívá argumentaci popíračů holocaustu a odkazuje na ně. Kontext výstavy zvýrazňuje autorský záměr, který sám o sobě může působit přijatelně.

Námět do výuky

Mnohvrstevnatou karikaturu můžeme číst řadou způsobů. V první vrstvě vypovídá o neřešeném arabsko-izraelském konfliktu, který konzervativní izraelská vláda řešila izolací a vytěsněním problému (stavba zdi). V další vrstvě ukazuje tato kresba Západní břeh Jordánu jako přirozenou součást islámského světa (měsíc na nebi, který koresponduje s měsícem na mešitě Al-Aksá). Konečně třetí (ale možná nejdůležitější) vrstva konstruuje připomínání holocaustu jako nástroje politiky paměti, která holocaust zneužívá. Karikatura je vhodná spíše pro žáky středních škol, kteří již disponují dostatečně rozvinutým abstraktním myšlením.

Instrukce pro žáky může znít jednoduše: „Popište všechny významy, které v karikatuře vidíte.“ Můžeme využít našich znalostí a „dávkovat“ jim informace. Můžeme také ukázat karikaturu z Kleine Zeitung, případně klip Sionismus jako nacismus. Žáci jsou konfrontováni s různými projevy nového antisemitismu v odlišných prostředích. Diskuse může obnažit spojitosti a rozdíly těchto kontextů a otevřít širší otázky, jak ve vztahu k politice paměti, propojení paměti a politiky, tak k problematice arabsko-izraelských vztahů.

Aktivity pro žáky

1. Pokuste se karikaturu interpretovat. Co všechno na/v ní vidíte? Diskutujte o svých závěrech.
2. Srovnajte karikaturu marockého autora s karikaturami dánských autorů z roku 2005. Jak oba autorské počiny hodnotíte?